

Üniversite Öğrencilerinin Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmetlerinden Beklentileri

Expectations from Psychological Counselling and Guidance Services of University Students

Mustafa Kutlu
İnönü Üniversitesi

Öz

Bu araştırmada, ikinci ve normal öğretime devam eden öğrencilerin psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinden beklentileri çeşitli değişkenler açısından karşılaştırılarak incelenmiştir. Araştırma, ikinci ve normal öğretime devam eden üniversite öğrencilerinden random örnekleme yöntemiyle seçilen 588 öğrenci (296 normal öğretim, 292 ikinci öğretim) üzerinde yürütülmüştür. Araştırmada veri toplama aracı olarak, Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmetlerinden Beklentiler Anketi (PDRH-BA) kullanılmıştır. Verilerin analizi sonucunda, ikinci öğretime devam eden öğrencilerin PDRH'den beklenti düzeyi, normal öğretime devam edenlerinkinden anlamlı düzeyde daha yüksek bulunmuştur. İkinci ve normal öğretime devam eden kız öğrencilerin PDRH'den beklenti düzeyi, ikinci ve normal öğretime devam eden erkek öğrencilerinkinden anlamlı düzeyde daha yüksek bulunmuştur. İkinci öğretime devam eden kız öğrencilerin PDRH'den beklenti düzeyi, normal öğretime devam eden kızlarınkinden, ikinci öğretime devam eden erkek öğrencilerin PDRH'den beklenti düzeyi de normal öğretime devam eden erkek öğrencilerinkinden önemli düzeyde daha yüksek bulunmuştur.

Anahtar Sözcükler : İkinci öğretim, normal öğretim, beklenti, psikolojik danışma, rehberlik hizmetleri.

Abstract

In this piece of research, university students' expectations from psychological counselling and guidance services in formal and second education were investigated. The research subjects were a randomly selected 588 university students (296 in formal education, 292 in second education). The students' expectations from psychological counselling and guidance services were measured by means of "The Questionnaire of Expectations from Psychological Counselling and Guidance Services PCGS-QE". data. The levels of expectation from PCGS of the students attending the second education were found to be significantly higher than those of the formal education students. The levels of expectation of the female students attending second education were found to be significantly higher than those of male students. The levels of expectation of the female students attending second education were found to be significantly higher than those of the female students attending formal education. The levels of expectation of male students attending second education were found to be significantly higher than those of male students attending formal education.

Key Words : Second education, formal education, expectation, psychological counselling, guidance services.

Giriş

Çağdaş eğitim, yalnızca bugünün sorunları ile başa çıkabilecek insan tipini yetiştiren eğitim değil, yarının sorunları ile de uğraşabilecek insan tipini yetiştiren eğitimidir. Bunun yolu ise, çağdaş rehberlik ve

psikolojik danışma hizmetlerinin verilmesinden, bu hizmetlerden hız alan ve bu hizmetlerle bütünleşmiş bir eğitimden geçer. Bunun için psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri eğitimin önemli bir boyutunu oluşturur.

Temel amacı bireyin kendisini en üst düzeyde gerçekleştirmesi olan psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin (Kepçeoğlu, 1999, 14), öğrenciye dönük,

Yrd. Doç. Dr. Mustafa Kutlu, İnönü Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü.

öğrenciyi merkez alan ve öğrencinin gereksinimlerine yönelik etkili bir şekilde verilmesi önemli ve gereklidir. Bunun yanında eğitim istenen amaca ulaşabilmesi için de geleneksel öğeler olarak bilinen öğretim ve yönetim öğelerinin yanında üçüncü bir öge olarak kabul edilen öğrenci kişilik hizmetlerine gereksinim duyar (Kuzgun, 1995, 2-3). Bu hizmetlerin öğrencilere verilmesi konusu 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nda yapılan değişiklikle 2880 sayılı Kanun'un değişik 46. ve 47. maddesinde belirtilen öğrenci kişilik hizmetleri, psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerini de kapsayacak şekilde yer almıştır (T.C.Resmi Gazete, 3 Şubat 1984, Sayı, 18301). Bu amaçla üniversitelerimizin Mediko-Sosyal, Sağlık, Kültür ve Spor Dairesi'ne bağlı kurulan Rehberlik ve Danışma Merkezleri, psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerini yasal açıdan zorunlu olmasına rağmen istenilen düzeyde yaygınlaştırmaması, bu alanda yetişmiş nitelikli ve uzman personelin yokluğuna ve bu birimlerde çalışan uzmanların kendilerinden beklenen rol ve görevleri yerine getirecek eğitim, bilgi ve donanımdan yoksun olmalarına bağlanmaktadır (Acar,1989; Çağlayan, 1989; Erkan, 1989; Özgüven, 1989; Yeşilyaprak, 1989). Bu nedenle de beklenen hizmetleri sunmada yetersiz kaldığı ve işlerlik kazanamadığını yapılan değerlendirme ve araştırma sonuçları ortaya koymaktadır (Kulaksızoğlu, 1989; Şahin ve diğerleri, 1989; Gülerce, 1989; Yeşilyaprak, 1989). Danışmanların rol ve fonksiyonları bu açıdan önem taşımaktadır (Aegisdottir & Gerstein, 2000, 44-53). Bugün bile büyük üniversiteler dışındaki diğer üniversitelerde yeterli düzeyde ve örgütlü bir biçimde psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri verilememektedir.

Yükseköğretim öğrencilerine verilebilecek, öğrenci kişilik hizmetleri Özgüven (1989, 14-15)'in de belirttiği gibi, kişilerarası ilişkileri geliştirir, beceriler kazandırır. Eğitim ve öğretimin bireyselleşmesini, bireylerin kişisel ilgi, yetenek ve ihtiyaçları doğrultusunda yetişmesini amaçlar. Öğrencilerin kendi dünyası, okul ile sosyal çevre içindeki gerçek yaşam arasında bir denge kurulmasına yardım eder. Öğrencilerin ilgilerini, güdülerini geliştirir, okul içindeki yakın ve uzak çevredeki olanakları tanıtır ve ilişki kurmalarına yardım eder. Bununla birlikte, kimlik kazanma, kişilerarası yakınlık kurabilme, meslek tercihini yapma, bunu uygulama ve bir meslekte karar kılma gibi belirgin

gelişim görevlerini yerine getirebilir (Ülkü, 1989, 29-39). Böylece öğrencilik yıllarında olduğu kadar, mezun olduktan sonra da öğrencilerin kapasitelerini en üst düzeyde geliştirmelerini sağlar. Öğrencilerin okul yaşamını hoş ve verimli olarak algılamaları için doyurucu, haz verici, akademik olan ve olmayan günlük yaşantılar geçirme olasılığını artırır. Eğitimin niteliğini ve verimini yükseltir.

Sorunlu üniversite gençliğinden birey olarak kendini gerçekleştiren, toplumun gelişiminde etkin rol alan sağlıklı yetişkine ulaşabilmek için bu alanda üniversitelerimizin gençlere gelişimleri için uygun ortam oluşturma ve gerekli psikolojik yardım hizmetlerini sunmak için çaba harcamaları kaçınılmaz bir zorunluluktur.

Çağdaş bir toplumun üniversitelerden beklentileri bilim, teknoloji, kalkınma ve sosyal gelişmeye katkıda bulunmaktır; bunun yanında öğrencilerin de üniversiteden eğitim ve öğretim hizmeti dışında beklentileri vardır. Bu beklentilerden özellikle, öğrencinin kendisini en üst düzeyde gerçekleştirmesine yönelik olarak verilebilecek psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinden beklentileri önemli yer tutar. Bu hizmetlerin verilmesi veya verilmemesi öğrencinin bir bütün olarak gelişip gelişmemesinde önemli rol oynar.

Üniversite öğrencileri arasında ergenlik döneminde çözümlenmesi gereken sorunların devam ettiği, bedensel gelişimleri ve cinsel konularda birçok sorulara cevap bulamadıkları, sınav sorunları, aşırı çalışmanın getirdiği yorgunluk, arkadaşlık kuramama, özellikle kız-erkek arkadaşlığı kurmadaki güçlükler, çevreye uyum sorunu, yurt sorunları, aileye ve memlekete duyulan özlem, anne-babaya aşırı bağımlılık üniversite gençlerinin bilinen ve çözüm bekleyen sorunları arasındadır (Özdoğan, 1989, 89; Yeşilyaprak, 1986, 82-83). Üniversite öğrencilerinin bu sorunlarını çözmelerine yardımcı olabilecek psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin yürütülmesinde etkin rol oynayan danışmanlardır. Danışmanların bu hizmeti etkili bir şekilde sunabilmeleri için okulda yapacakları işleri kendileri için açıkça belirlemeleri gerekir (Remley & Albright, 1988, 290-296). Ayrıca, bu hizmetleri veren personel başta olmak üzere, yöneticiler, okul danışmanı ve diğer öğretimle ilgilenenler arasında yakın ve etkili bir işbirliğinin sağlanması gerekmektedir (Tan, 1990, 27-31; Kepçeoğlu, 1989, 8-22).

Yükseköğretim kurumlarında, psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinden beklentiler konusunda yapılmış az sayıda araştırma vardır (Kulaksızoğlu, 1989, 6-11; Kuzgun, 1989, 115-126) Bu konuya dolaylı olarak yaklaşan araştırmalar ile konuyu daha yakından ilgilendiren (Doğan,1989; Şahin ve diğerleri,1989; Gülerce, 1989; Erkan, 1989; Yeşilyaprak, 1989)'ın araştırmalar da yapılmıştır. Yurtdışında benzer araştırmalara rastlanmaktadır. Bunlar; üniversite danışma merkezlerinin değerlendirilmesi, fiziksel durumu ,öğrenci beklentileri, öğrenci başarısındaki rolleri gibi dolaylı olarak yapılan araştırmalardır (Wlazelek & Coulter, 1999, 33-41 ; Nafziger & others, 1999, 3-13 ; Chandler & Gallagher, 1996, 4-12; Zalaquett & McManus,1996, 692-97; Bishop,1990, 408-13). Ülkemizde henüz yeni bir öğretim şekli olan paralı yükseköğretim (ikinci öğretim) diye adlandırılan öğretimde okuyan öğrenciler üzerinde psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinden beklentiler konusunda yapılmış olan bir araştırma yoktur. İkinci öğretimde okuyan öğrencilerin psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinden beklentilerinin ne düzeyde olduğu önem taşımaktadır.

Bu araştırmada, ikinci öğretimde okuyan öğrencilerin psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinden beklentileri normal üniversite öğretiminde okuyan öğrencilerle çeşitli değişkenler açısından karşılaştırılarak incelenmektedir.

Problem

Üniversitede ikinci öğretime devam eden öğrencilerin psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri(PDRH)'nden beklentileri ile normal öğretime devam eden öğrencilerin psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri (PDRH)'nden beklentileri arasında önemli bir fark var mıdır? Öğrencilerin cinsiyet ve sınıf düzeyine göre psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri(PDRH)'nden beklentileri bir farklılık göstermekte midir?

Alt Problemler

Temel probleme bağlı olarak aşağıda belirtilen sorulara yanıt aranmaktadır:

1. İkinci öğretime devam eden öğrencilerin PDRH'den beklentileri ile normal öğretime devam eden öğrencilerin PDRH'den beklentileri arasında önemli bir fark var mıdır?

2. Normal öğretime devam eden öğrencilerin cinsiyete göre PDRH'den beklentileri arasında önemli bir fark var mıdır?
3. İkinci öğretime devam eden öğrencilerin cinsiyete göre PDRH'den beklentileri arasında önemli bir fark var mıdır?
4. İkinci öğretime devam eden kız öğrencilerin PDRH'den beklentileri ile normal öğretime devam eden kız öğrencilerin PDRH'den beklentileri arasında önemli bir fark var mıdır?
5. İkinci öğretime devam eden erkek öğrencilerin PDRH'den beklentileri ile normal öğretime devam eden erkek öğrencilerin PDRH'den beklentileri arasında önemli bir fark var mıdır?
6. Normal öğretime devam eden öğrencilerin sınıf düzeyine göre PDRH'den beklentileri arasında önemli bir fark var mıdır?
7. İkinci öğretime devam eden öğrencilerin sınıf düzeyine göre PDRH'den beklentileri arasında önemli bir fark var mıdır?

Yöntem

Araştırmanın evreni, Ondokuzmayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi, İnönü Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi ve Eğitim Fakültesi'nde ikinci ve normal öğretime devam eden tüm lisans öğrencilerinden oluşmaktadır.

Araştırmanın örneklemini ise, tesadüfi örnekleme yöntemi ile seçilmiş ikinci öğretimi bulunan Ondokuzmayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nin üç bölümünde (Matematik Öğretmenliği, Fizik Öğretmenliği ve Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği) normal ve ikinci öğretime devam eden 200 öğrenci, İnönü Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi'nin üç bölümünde (Matematik, Fizik ve Kimya) normal ve ikinci öğretime devam eden 200 öğrenci ile yine aynı üniversitenin Eğitim Fakültesi'nin üç bölümünde (Sınıf Öğretmenliği, İlköğretim Matematik Öğretmenliği ve Sosyal Bilgiler Öğretmenliği) normal ve ikinci öğretime devam eden 188 öğrenci olmak üzere toplam 588 (296'sı normal öğretim ve 292'si de ikinci öğretime devam eden) öğrenciden oluşmaktadır.

Araştırmada öğrencilerin psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri (PDRH)'den beklentilerini belirlemek amacıyla "PDRBH-BA" (Psikolojik Danışma ve

Rehberlik Hizmetlerinden Beklentiler Anketi) kullanılmıştır. Doğan (1989) tarafından hazırlanarak bir araştırmada kullanılan bu anket, araştırmacı tarafından tekrar amaca uygun olarak geliştirilmiş 54 ifadeden oluşan bir anket haline getirilmiştir. Ankette PDR hizmetlerinin dokuz alanının (psikolojik danışma, bireyi tanıma, bilgi toplama ve yayma, yerleştirme, izleme, alıştırma-oryantasyon, müşavirlik/ konsültasyon, araştırma ve değerlendirme ve çevre ve veli ile ilişkiler) her biri için o alana ilgili altışar maddeden oluşan ifadeler yer almaktadır. Üçlü derecelendirme ölçeği şeklinde geliştirilen anket; Katılıyorum(2), Kısmen Katılıyorum(1) ve Katılmıyorum(0) şeklinde derecelendirilmiştir. Bu anketle birlikte bağımsız değişkenler hakkında bilgi toplamak için de "Kişisel Bilgi Formu" kullanılmıştır. Araştırmada "Tek-Yönlü Varyans Analizi" ve t-testi tekniği kullanılmıştır.

Bulgular ve Tartışma

1. İkinci ve Normal Öğretime Devam Eden Öğrencilerin PDRH'den Beklentileri

Tablo 1'de ikinci ve normal öğretime devam eden öğrencilerin sayısal dağılımı ile PDRH'den beklenti puanlarının ortalamaları, standart sapmaları ve t-testi sonucu verilmiştir.

Tablo 1
İkinci ve Normal Öğretime Devam Eden Öğrencilerin PDRH'den Beklenti Puanlarının Ortalamaları ve t-testi Sonucu

Öğretim Durumu	n	\bar{X}	Ss	t
Normal Öğretim	296	78.91	3.24	10.49*
İkinci Öğretim	292	81.68	3.16	

* $p < .001$

Tablo 1'de görüldüğü gibi, ikinci öğretime devam eden öğrencilerin PDRH'den beklenti puanlarının ortalaması 81.68 iken, normal öğretime devam eden öğrencilerin ortalaması ise 78.91'dir. Buna göre iki grubun ortalamaları t-testi ile karşılaştırıldığında, ortalamalar arasındaki fark $p < .001$ düzeyinde anlamlı bulunmuştur.

Doğan (1989,121-146) yaptığı araştırmada PDRH'e ilişkin 64 beklentiden 50'sinin öğrencilerin %60'ı

tarafından ihtiyaç olarak belirtildiğini, Robbins, May ve Corazzini (1985, 641-644) ve Happner ve Neal (1983, 81-89) de benzer araştırmalarında öğrencilerin psikolojik danışma beklentisinin yüksek olduğunu saptamışlardır. Ayrıca Hutchinson ve Bottorof (1986, 350-354) da üniversite öğrencilerinin mesleki psikolojik danışma ihtiyaçlarının önemli ölçüde yüksek düzeyde olduğunu saptamıştır. Bu araştırmaların sonuçları araştırmanın bu bulgusuyla paralellik göstermektedir.

İkinci öğretime devam eden öğrencilerin PDRH'den beklenti puanları ortalamalarının normal öğretime devam eden öğrencilerin PDRH'den beklenti puanı ortalamalarından daha yüksek olması, ikinci öğretime devam eden öğrencilerin normal mesaiden sonra gece öğretim yapmalarının getirdiği stres, özellikle kız öğrencilerin eve geç kalma korkusu, bu geç saatlerde öğrenciye hizmet verecek servislerin çalışır durumda olmaması, bu durumdaki öğrencilerin öğretimlerinin paralı olmasının getirdiği ekonomik yükün öğrenci psikolojisini olumsuz etkilemesinden kaynaklanabilir.

2. İkinci Öğretime Devam Eden Öğrencilerin Cinsiyete Göre PDRH'den Beklentileri

Tablo 2'de ikinci öğretime devam eden öğrencilerin cinsiyete göre sayısal dağılımı ile PDRH'den beklenti puanlarının ortalamaları, standart sapmaları ve t-testi sonucu verilmiştir.

Tablo 2
İkinci Öğretime Devam Eden Öğrencilerin Cinsiyete Göre PDRH'den Beklenti Puanlarının Ortalamaları ve t-testi Sonucu

Cinsiyet	n	\bar{X}	Ss	t
Kız	122	83.33	2.78	8.48*
Erkek	170	80.49	2.87	

* $p < .001$

Tablo 2'de görüldüğü gibi, ikinci öğretime devam eden kız öğrencilerin PDRH'den beklenti puanlarının ortalaması 83.33 iken, erkek öğrencilerin PDRH'den beklenti puanlarının ortalaması ise 80.49'dur. Buna göre iki grubun ortalamaları t-testi ile karşılaştırıldığında, ortalamalar arasındaki fark $p < .001$ düzeyinde anlamlı bulunmuştur.

3. Normal Öğretime Devam Eden Öğrencilerin Cinsiyete Göre PDRH'den Beklentileri :

Tablo 3'de normal öğretime devam eden öğrencilerin cinsiyete göre sayısal dağılımı ile PDRH'den beklenti puanlarının ortalamaları, standart sapmaları ve t-testi sonucu verilmiştir.

Tablo 3
Normal Öğretime Devam Eden Öğrencilerin Cinsiyete Göre PDRH'den Beklenti Puanlarının Ortalamaları t-testi Sonucu

Cinsiyet	n	\bar{X}	Ss	t
Kız	117	80.08	3.03	5.28*
Erkek	179	78.15	3.15	

* $p < .001$

Tablo 3'te görüldüğü gibi, normal öğretime devam eden kız öğrencilerin PDRH'den beklenti puanlarının ortalaması 80.03 iken, erkek öğrencilerin PDRH'den beklenti puanlarının ortalaması ise 78.15'tir. Buna göre iki grubun ortalamaları t-testi ile karşılaştırıldığında, ortalamalar arasındaki fark $p < .001$ düzeyinde anlamlı bulunmuştur.

Özdemir (1991) yaptığı çalışmada, kız öğrencilerin PDRH'den beklentilerinin, erkek öğrencilerinkinden önemli düzeyde daha yüksek olduğunu bulmuştur. Doğan (1989, 121-146) yaptığı çalışmada cinsiyete göre kız öğrencilerin PDRH'den beklentilerine ilişkin konularda erkek öğrencilere göre daha çok ihtiyaç belirttiklerini ortaya çıkarmıştır. Ayrıca Aydın'ın (1988, 23-43) lise öğrencileri üzerinde yaptığı benzer çalışmada ise; kız öğrencilerin rehberlik ihtiyaçları açısından erkeklere oranla daha fazla ihtiyaç gösterdiklerini saptamıştır. Johnson, Ellison ve Heikkinen (1981, 110-114) da yaptıkları çalışmada, danışma merkezine başvuran kız öğrencilerin, erkeklere oranla daha çok psikolojik belirti gösterdiklerini saptamıştır. Bu çalışmalardaki bulgular da çalışmanın cinsiyetle ilgili bulgusunu destekler niteliktedir.

İkinci ve normal öğretime devam eden kız öğrencilerin PDRH'den beklentilerinin erkek öğrencilerden önemli düzeyde daha yüksek oluşu, kız öğrencilerin PDRH'den yeterince yararlanamadıkları, bu hizmetlere yoğun ihtiyaç duydukları, sorunlarını içlerine attıkları ve bu hizmetlerin verilmesi konusunda duyarlılıklarının arttığı şeklinde yorumlanabilir.

4. İkinci ve Normal Öğretime Devam Eden Kız Öğrencilerin PDRH'den Beklentileri :

Tablo 4'te ikinci ve normal öğretime devam eden kız öğrencilerin sayısal dağılımı ile PDRH'den beklenti puanlarının ortalamaları, standart sapmaları ve t-testi sonucu verilmiştir.

Tablo 4
İkinci ve Normal Öğretime Devam Eden Kız Öğrencilerin PDRH'den Beklenti Puanlarının Ortalamaları ve t-testi Sonucu

Öğretim Durumu	n	\bar{X}	Ss	t
İkinci Öğretim	122	83.33	2.78	8.63*
Normal Öğretim	117	80.08	3.03	

* $p < .001$

Tablo 4'de görüldüğü gibi, ikinci öğretime devam eden kız öğrencilerin PDRH'den beklenti puanlarının ortalaması 83.33 iken, normal öğretime devam eden kız öğrencilerin PDRH'den beklenti puanlarının ortalaması ise 80.08'dir. Buna göre iki grubun ortalamaları t-testi ile karşılaştırıldığında, ortalamalar arasındaki fark $p < .001$ düzeyinde anlamlı bulunmuştur.

İkinci öğretime devam eden kız öğrencilerin PDRH'den beklentilerinin normal öğretime devam edenlerinkinden önemli düzeyde daha yüksek oluşu, öğretimlerinin paralı olmasına, gece öğretim yapmalarına ve eve geç kalma korkusunun getirdiği stresten dolayı psikolojik olarak olumsuz etkilenmelerine bağlanabilir.

5. İkinci ve Normal Öğretime Devam Eden Erkek Öğrencilerin PDRH'den Beklentileri

Tablo 5'te ikinci ve normal öğretime devam eden erkek öğrencilerin sayısal dağılımı ile PDRH'den beklenti puanlarının ortalamaları, standart sapmaları ve t-testi sonucu verilmiştir.

Tablo 5'te görüldüğü gibi, ikinci öğretime devam eden erkek öğrencilerin PDRH'den beklenti puanlarının ortalaması 80.49 iken, normal öğretime devam eden erkek öğrencilerin PDRH'den beklenti puanlarının ortalaması ise 78.15'tir. Buna göre iki grubun ortalamaları t-testi ile karşılaştırıldığında, ortalamalar arasındaki fark $p < .001$ düzeyinde anlamlı bulunmuştur.

Tablo 5

İkinci ve Normal Öğretime Devam Eden Erkek Öğrencilerin PDRH'den Beklenti Puanlarının Ortalamaları t-testi Sonucu

Öğretim Durumu	n	\bar{X}	Ss	t
İkinci Öğretim	170	80.49	2.87	7.26*
Normal Öğretim	179	78.15	3.15	

* $p < .001$

İkinci öğretime devam eden erkek öğrencilerin PDRH'den beklentilerinin normal öğretime devam edenlerinkinden önemli düzeyde daha yüksek oluşu, öğretimlerinin paralı olmasına, gece öğretim yaptıklarından bu geç saatlerde öğrenciye hizmet veren servislerin çoğunlukla çalışır durumda olmamasından dolayı psikolojik olarak olumsuz etkilenmelerine bağlanabilir.

6. İkinci Öğretime Devam Eden Öğrencilerin Sınıf Düzeyine Göre PDRH'den Beklentileri

Tablo 6'da ikinci öğretime devam eden öğrencilerin sınıf düzeyine göre sayısal dağılımı ile PDRH'den beklenti puanlarının ortalamaları, standart sapmaları verilmiştir.

Tablo 6

İkinci Öğretime Devam Eden Öğrencilerin Sınıf Düzeyine Göre PDRH'den Beklenti Puanlarının Ortalamaları ve Standart Sapmaları

Sınıf Düzeyi	n	\bar{X}	Ss
I.Sınıf	68	79.19	2.26
II.Sınıf	72	82.64	2.68
III.Sınıf	74	82.34	2.65
IV.Sınıf	78	82.33	3.54

Tablo 6'da görüldüğü gibi, ikinci öğretime devam eden I.sınıf öğrencilerinin PDRH'den beklenti puanı ortalaması 79.19, II.sınıf öğrencilerinin puan ortalaması 82.64, III.sınıf öğrencilerinin puan ortalaması 82.34 ve IV. sınıf öğrencilerinin puan ortalaması ise 82.33'tür. II., III. ve IV. sınıfa devam eden öğrencilerin PDRH'den beklenti düzeyi puan ortalamalarının, I.sınıfa devam eden öğrencilerin PDRH'den beklenti düzeyi puan ortalamalarından daha yüksek olduğu görülmüştür.

Tablo 7'de ikinci öğretime devam eden öğrencilerin sınıf düzeyine göre PDRH'den beklenti düzeyi puan ortalamalarının karşılaştırılmasına ilişkin varyans analizi sonuçları verilmiştir.

Tablo 7

İkinci Öğretime Devam Eden Öğrencilerin Sınıf Düzeyine Göre Varyans Analizi

Varyans Kaynağı	SD	KT	KO	F
Gruplar-arası	3	552.73	184.24	
Gruplar-içi	288	2357.01	8.18	22.5*
Toplam	291			

* $p < .001$

Tablo 7'de görüldüğü gibi, öğrencilerin sınıf düzeyine göre PDRH'den beklenti düzeyi puan ortalamalarının karşılaştırılmasına ilişkin uygulanan varyans analizi sonucunda, ortalamalar arasında istatistiksel yönden anlamlı düzeyde fark olduğu saptanmıştır ($p < .001$).

İkinci öğretime devam eden öğrencilerin öğrenim gördükleri sınıf düzeyine göre PDRH'den beklenti düzeyi puan ortalamalarının hangi gruplar arasında anlamlı fark olduğunu ortaya koymak için uygulanan t-testi sonucunda, I.sınıfa devam eden öğrencilerle-II.sınıfa devam edenler, I.sınıfa devam edenlerle-III.sınıfa devam edenler ve I.sınıfa devam eden öğrencilerle-IV.sınıfa devam edenler arasında $p < .001$ düzeyinde anlamlı fark olduğu görülmüştür.

7. Normal Öğretime Devam Eden Öğrencilerin Sınıf Düzeyine Göre PDRH'den Beklentileri

Tablo 8'de normal öğretime devam eden öğrencilerin sınıf düzeyine göre sayısal dağılımı ile PDRH'den beklenti puanlarının ortalamaları ve standart sapmaları verilmiştir.

Tablo 8'de görüldüğü gibi, normal öğretime devam eden I.sınıf öğrencilerinin PDRH'den beklenti puanı ortalaması 75.71, II.sınıf öğrencilerinin puan ortalaması 79.57, III.sınıf öğrencilerinin puan ortalaması 80.21 ve IV. sınıf öğrencilerinin puan ortalaması ise 79.23'tür. Tablo 8'e bakıldığında, sınıf düzeyi yükseldikçe öğrencilerin PDRH'den beklenti düzeyi puan ortalamalarının yükseldiği görülmüştür.

Tablo 8
Normal Öğretime Devam Eden Öğrencilerin Sınıf Düzeyine Göre Sayısal Dağılımı ile PDRH'den Beklenti Puanlarının Ortalamaları ve Standart Sapmaları

Sınıf	Düzeyi	n	\bar{X}	Ss
I.Sınıf		66	75.71	2.28
II.Sınıf		76	79.57	2.66
III.Sınıf		72	80.21	2.83
IV.Sınıf		82	79.73	3.07

Tablo 9'da normal öğretime devam eden öğrencilerin sınıf düzeyine göre PDRH'den beklenti düzeyi puan ortalamalarının karşılaştırılmasına ilişkin varyans analizi sonuçları verilmiştir.

Tablo 9
Normal Öğretime Devam Eden Öğrencilerin Sınıf Düzeyine Göre Varyans Analizi

Varyans Kaynağı	SD	KT	KO	F
Gruplar-arası	3	884.36	294.79	38.6*
Gruplar-içi	292	2228.17	7.63	
Toplam	295			

* $p < .001$

Tablo 9'da görüldüğü gibi, öğrencilerin sınıf düzeyine göre PDRH'den beklenti düzeyi puan ortalamalarının karşılaştırılmasına ilişkin uygulanan varyans analizi sonucunda, ortalamalar arasında istatistiksel yönden anlamlı düzeyde fark olduğu saptanmıştır ($p < .001$).

Normal öğretime devam eden öğrencilerin öğrenim gördükleri sınıf düzeyine göre PDRH'den beklenti düzeyi puan ortalamalarının hangi gruplar arasında anlamlı fark olduğunu ortaya koymak için t-testi uygulanmıştır. Bunun sonucunda; I.sınıfa devam eden öğrencilerle-II.sınıfa devam edenler, I.sınıfa devam eden öğrencilerle-III.sınıfa devam edenler ve I.sınıfa devam eden öğrencilerle-IV.sınıfa devam eden öğrenciler arasında $p < .001$ düzeyinde anlamlı fark olduğu görülmüştür.

Benzer konuda yapılan araştırmalar, sınıf düzeyi yükseldikçe buna bağlı olarak öğrencilerin PDRH'den beklenti düzeylerinin yükseldiğini göstermektedir (Özdemir,1991; Doğan, 1989, 125; Aydın, 1988, 23-43). Bu araştırma sonuçları araştırmanın bu yöndeki bulgularını destekler niteliktedir.

İkinci ve normal öğretime devam eden ve sınıf düzeyi yüksek olan öğrencilerin PDRH'den beklenti düzeyinin sınıf düzeyi düşük olanlarından önemli düzeyde daha yüksek olması, psikolojik danışma ve rehberlik hizmet alanlarına duyulan gereksinmeyi yılların vermiş olduğu bir avantaj ile daha da öğrenmiş olmalarına, sınıf düzeyi yüksek olan öğrencilerde gelecek kaygısının yarattığı endişe ve kararsızlık, meslek sahibi olup olmama düşüncelerine, evlilik ve yaşama yön verme gibi konularda bilgilenmeleri ve yardım alabilmeleri için psikolojik danışma ve rehberlik hizmet alanlarına karşı ilgi, istek ve yardıma daha fazla gereksinim duymasına ve böylece beklenti düzeylerinin de yükselmesine neden olabileceği söylenebilir.

Sonuç ve Öneriler

Bu araştırmada elde edilen verilerin çözümlenmesi sonucunda şu sonuçlara varılmıştır:

1. İkinci öğretime devam eden öğrencilerin PDRH'den beklenti düzeyi, normal öğretime devam eden öğrencilerinkinden önemli düzeyde daha yüksek bulunmuştur.
2. İkinci öğretime devam eden kız öğrencilerin PDRH'den beklenti düzeyi, erkek öğrencilerinkinden önemli düzeyde daha yüksek bulunmuştur.
3. Normal öğretime devam eden kız öğrencilerin PDRH'den beklenti düzeyi, erkek öğrencilerinkinden önemli düzeyde daha yüksek bulunmuştur.
4. İkinci öğretime devam eden kız öğrencilerin PDRH'den beklenti düzeyi, normal öğretime devam eden kız öğrencilerinkinden önemli düzeyde daha yüksek bulunmuştur.
5. İkinci öğretime devam eden erkek öğrencilerin PDRH'den beklenti düzeyi, normal öğretime devam eden erkek öğrencilerinkinden önemli düzeyde daha yüksek bulunmuştur.
6. İkinci öğretime devam eden erkek öğrencilerin PDRH'den beklenti düzeyinin öğrenim gördükleri sınıf düzeyine göre önemli düzeyde farklılık gösterdiği bulunmuştur. İkinci öğretime devam eden II.,III.ve IV. sınıf öğrencilerinin PDRH'den beklenti düzeyi I. sınıf öğrencilerinkinden önemli düzeyde yüksek olduğu bulunmuştur.

7. Normal öğretime devam eden erkek öğrencilerin PDRH'den beklenti düzeyinin öğrenim gördükleri sınıf düzeyine göre önemli düzeyde farklılık gösterdiği bulunmuştur. Normal öğretime devam eden II.,III.ve IV. sınıf öğrencilerinin PDRH'den beklenti düzeyi, I. sınıf öğrencilerinkinden önemli düzeyde yüksek olduğu bulunmuştur.

Bu sonuçlara göre şu önerilerde bulunulabilir:

1. Psikolojik danışma ve rehberlik merkezi olmayan üniversitelerde bu merkezler kurulmalı; bu hizmetleri sunan merkezi olan üniversiteler ise gerekli ve yeterli altyapıya kavuşturularak öğrencilerin hizmetine sunulmalıdır.
2. Üniversitelerde kurulmuş veya kurulacak olan merkezlerin öğrenciye etkili bir hizmet verebilmesi için, bu merkezlerin öğrencinin yanı sıra, üniversitede görevli akademik danışman, öğretim elemanı ve benzer personele müşavirlik hizmeti vermesi gerekir.
3. Üniversitelerde psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerini sunacak merkezlerde, hizmetin etkili bir şekilde verilebilmesi için bu konuda eğitim görmüş, mesleği icra etmede yeterliliğe sahip, yeter sayıda uzman, araç-gereç ve personel bulundurulmalıdır.
4. Psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinden, ikinci öğretime devam öğrencilerin de yeterince yararlanabilmesi için bu merkezler mesaiden sonra belli bir saate kadar açık tutulmalıdır.
5. Öğrencilerin psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinden yararlanabilmesi için bu konuda ne gibi hizmetler sunulduğu öğrenciye alıştırmaya-oryantasyon yoluyla tanıtılmalıdır.
6. Araştırmada sınıf düzeyi yükseldikçe psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinden beklenti düzeylerinin de arttığı gözlenmiştir. Bu bulgudan hareketle, üst sınıflardaki öğrencilerin gelecek, iş ve mesleğe girme, eş seçme, hayata atılma ve benzeri konulardaki kaygılarını azaltmaya yönelik psikolojik danışma ve rehberlik hizmeti verilmelidir.
7. Üniversitelerdeki psikolojik danışma ve rehberlik merkezleri, içerisinde psikolojik danışma ve rehberlik anabilim dalları veya psikolojik hizmetler bölümü olan üniversitelerde bu

bölümle işbirliğine gidebilir. Görev ve sorumluluklar iyi belirlenerek bu bölümlerde okuyan öğrencilerin bir uygulama yeri veya araştırma yeri haline getirilebilir. Ayrıca, bu anabilim veya bölümlerdeki personelden müşavirlik hizmeti için yararlanılabilir.

8. Üniversitelerdeki psikolojik danışma ve rehberlik merkezlerinin yanı sıra, Yeşilyaprak(1993,15)'in da belirttiği gibi fakülte bazında psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri konusunda belli bazı hizmetleri organize edecek ve merkezle işbirliği yapacak bir birim oluşturulmalıdır. Bu birimde uzman bir personel görevlendirilmeli, akademik personel ve akademik danışman birlikte çalışması sağlanmalıdır. Akademik danışmanlar daha aktif bir şekilde danışmanlıklarını üstlendiği ve sorumlu olduğu öğrencilerine, merkezle işbirliği içerisine girerek, oryantasyon hizmeti, akademik ve mesleki bilgiler sunma, eğitsel gelişime yardım hizmeti, iş ve gelecek ile ilgili kaygılarını giderecek çalışmalar yapma ve mezunları izleme gibi hizmetler işbirliği içerisinde yürütülebilir.
9. Üniversite öğrencisine, eğitimi sırasında her yönüyle kendini geliştirmesi ve gerçekleştirmesi, PDRH'den beklentilerini karşılaması ortamını sağlamak ve yaratmak için akademik danışman çeşitli şekilde psikolojik yardıma gereksinim duyan öğrencilerini merkeze havale ederek sorunlarına yardımcı olmalıdır.
10. Bu araştırmaya benzer araştırmalar daha kapsamlı olarak daha büyük bir evren ve örneklem üzerinde ve çeşitli değişkenler alınarak yapılmalıdır.

Kaynakça

- Acar, N. V. (1989). Psikolojik danışma ve rehberlik merkezlerinin örgütleniş fonksiyonları ve personelin eğitimi. *Üniversite Gençliğinde Uyum Sorunları Sempozyumu Bilimsel Çalışmaları*. Bilkent Üniversitesi, Ankara : Meteksan Anonim Şirketi Yayınları.
- Aegisdottir, S., & Gerstein, L. H. (2000). Icelandic and American students' expectations about counseling. *Journal of Counseling and Development*, 78 (1), 44-53.
- Aydın, G., (1988). Lise öğrencilerinin rehberlik ihtiyaçları. *İnsan Bilimleri Dergisi*, 2 (7), 23-43.
- Bishop, J. B. (1990). The counseling center: an agenda for the 1990s. *Journal of Counseling and Development*, 68(4), 408-413.

- Çağlayan, H. (1989). Üniversitelerde psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri yürütülmesi ve teşkilatlanma ile ilgili sorunlar. *Yükseköğretimde Rehberlik ve Psikolojik Danışma Toplantısı*, Ankara: A.Ü. Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları, No.161.
- Doğan, S. (1989). Üniversite gençliğinin psikolojik danışma ve rehberlik merkezini algılayışları. *Üniversite Gençliğinde Uyum Sorunları Sempozyumu Bilimsel Çalışmaları*. Bilkent Üniversitesi, Ankara: Meteksan Anonim Şirketi Yayınları.
- Erkan, S. (1989). Üniversite psikolojik danışma ve rehberlik merkezlerinin işlevleri ve çalışan kişilerin formasyonları. *Üniversite Gençliğinde Uyum Sorunları Sempozyumu Bilimsel Çalışmaları*. Bilkent Üniversitesi, Ankara: Meteksan Anonim Şirketi Yayınları.
- Gülerce, A. (1989). Üniversite öğrencilerinin önemseme ve yaşam derecelerine göre psikolojik sorunları ve üniversite psikolojik danışmanlık merkezlerine genel bakışları ve ilişkileri. *Üniversite Gençliğinde Uyum Sorunları Sempozyumu Bilimsel Çalışmalar*, Bilkent Üniversitesi, Ankara: Meteksan Anonim Şirketi Yayınları.
- Hepner, P. P., & Neal, G. W. (1983). Holding up the mirror : research on the roles and functions of counseling centers in higher education. *The Counseling Psychologist*, 11 (1), 81-89 .
- Hutchinson, R. L., & Botoroff, R. L. (1986). Selected high school counseling services: Student assessment. *The School Counselor*, 35 (4), 350-354 .
- Johnson, R. W., Ellison, R. A., & Heikkinen, C. A. (1981). Psychological symptoms of counseling center clients. *Journal of Counseling Psychology*, 36 (1), 110-114 .
- Kepeçoğlu, M. (1999). *Psikolojik danışma ve rehberlik*. İstanbul: Alkım Yayınevi.
- Kepeçoğlu, M. (1989). Yüksek-öğretim kurumlarında verilebilecek belli başlı rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri. *Yükseköğretimde Rehberlik ve Psikolojik Danışma Toplantısı*. Ankara: A.Ü. Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları No.161.
- Kulaksızoğlu, A. (1989). Üniversite öğrencilerinin öğrenci kişilik hizmetlerine ilişkin sorunları ve öneriler. *Yükseköğretimde Rehberlik ve Psikolojik Danışma Toplantısı*. Ankara: A.Ü. Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları No.161.
- Kuzgun, Y. (1995). *Rehberlik ve Psikolojik Danışma*, Ankara: ÖSYM Eğitim Yayınları.
- Kuzgun, Y. (1989). Öğrencilerin akademik danışmanlardan bekledikleri görevler ve danışmanların görev algıları. *Yükseköğretimde Rehberlik ve Psikolojik Danışma Toplantısı*. Ankara: A.Ü. Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları, No.161 .
- Nafziger, M. A., & Others. (1999). Evaluating therapy outcome at a university counseling centre with the college adjustment scales. *Journal of College Counseling*, 2 (1), 3-13.
- Özdemir, I. E. (1991). *Bazı değişkenlerin liselerdeki öğrenci, öğretmen, danışman ve yöneticilerin psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinden beklentilerine etkisi*. Yayınlanmamış doktora tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Özdoğan, B. (1989). Üniversite öğrencilerine verilebilecek psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri. *Yükseköğretimde Rehberlik ve Psikolojik Danışma Toplantısı*. Ankara: A.Ü. Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları No.161.
- Özgüven, I E (1989). Yükseköğretimde öğrenci kişilik hizmetleri. *Yükseköğretimde Rehberlik ve Psikolojik Danışma Toplantısı*. Ankara: A.Ü. Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları No.161..
- Remley, T. P., & Albricht, P. L. (1988). Expectations for middle school counselors: views of students, teachers, principals and parents. *The School Counselor*, 35 (4), 290-296.
- Robbins, S. B. ; May, T. M., & Corazzini, J. G. (1985). Perceptions of clients need and counseling center staff roles and functions. *Journal of Counseling Psychology*, 32 (4), 641-644 .
- Şahin, N. H., Sezgin, N., Taş, Y. ve Rugancı, N. (1989). Bilkent üniversitesi öğrencilerinin psikolojik danışma ve rehberlik merkezinden beklentileri. *Üniversite Gençliğinde Uyum Sorunları Sempozyumu Bilimsel Çalışmaları*. Bilkent Üniversitesi, Ankara: Meteksan Anonim Şirketi Yayınları.
- Tan, H. (1990). Okullarımızda rehberlik hizmetlerinin neresindeyiz?. *Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 2 (1), 27-31.
- T.C. Resmi Gazete. (1984). *YÖK Mediko Sosyal, Sağlık, Kültür ve Spor İşleri Dairesi Uygulama Yönetmeliği*, 18301, 3 Şubat 1984.
- Ülkü, Sıral. (1989). Yükseköğretimde kimlik sorunları. *Yükseköğretimde Rehberlik ve Psikolojik Danışma Toplantısı*. Ankara: A.Ü. Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları No.161.
- Wlazelek, B. G., & Coulter, L. P. (1999). The role of counseling services for students in academic jeopardy: A preliminary study. *Journal of College Counseling*, 2 (1), 33-41.
- Yeşilyaprak, B. (1989). Üniversitelerde mediko-sosyal dairelerince verilen psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri. *Üniversite Gençliğinde Uyum Sorunları Sempozyumu Bilimsel Çalışmaları*. Bilkent Üniversitesi, Ankara: Meteksan Anonim Şirketi Yayınları.
- Yeşilyaprak, B. (1986). Üniversite gençliğinin psikolojik sorunları. *Psikoloji Dergisi*, 1 (20), 82-83.
- Zalaquett, C. P., & McManus, P. W. (1996). A university counseling center problem checklist: A factor analysis. *Journal of College Student Development*, 37 (6), 692-697.

Geliş 3 Temmuz 2001
 İnceleme 20 Eylül 2001
 Kabul 24 Ekim 2001